

**Wyrok z dnia 14 maja 1997 r.
II UKN 113/97**

Obowiązek odszkodowawczy z art. 444 § 1 zdanie 1 KC obejmuje zwrot kosztów nabycia samochodu inwalidzkiego niezbędnego dla leczenia i prowadzenia działalności gospodarczej pracownika poszkodowanego wskutek zawnionego przez pracodawcę wypadku przy pracy.

Przewodniczący SSN: Andrzej Kijowski, Sędziowie SN: Zbigniew Myszk (sprawozdawca), Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 14 maja 1997 r. sprawy z powództwa Zenona C. przeciwko [...] Kopalniom Węgla Kamiennego w W. o odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 30 września 1996 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania.

U z a s a d n i e n i e

Powód Zenon C. domagał się zasądzenia od pozwanych [...] Kopalni Węgla Kamiennego w W. kwoty pieniężnej umożliwiającej mu nabycie samochodu inwalidzkiego, służącego usprawnieniu jego potrzeb i korzystaniu z leczenia i rehabilitacji następstw ciężkiego wypadku przy pracy, któremu uległ w dniu 24 kwietnia 1990 r.

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 1996 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu oddalił powództwo, ustalając że aktualny stan zdrowia powoda nie stanowi bezwzględneho wskazania do posługiwania się samochodem inwalidzkim, przez co dochodzone roszczenie nie znajduje uzasadnienia w treści art. 444 § 1 KC. Sąd ten przyjął, że obowiązek odszkodowawczy pozwanego - byłego pracodawcy powoda - nie obejmuje kosztów nabycia pojazdu inwalidzkiego, jeżeli nie jest on konieczny do kompensowania kalectwa poszkodowanego pracownika oraz do kontynuowania przezeń pracy zarobkowej wykonywanej przed wypadkiem.

Takie stanowisko podzielił Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu, który wyrokiem z dnia 30 września 1996 r. oddalił rewizję powoda. Sąd ten, powołując się na stanowisko zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1981 r., I CR 455/80 (OSNCP 1981 z. 10 poz. 193) przyjął, że żądanie zasądzenia kwoty pieniężnej na zakup samochodu osobowego z oprzyrządowaniem inwalidzkim może, jako składnik kompensaty inwalidztwa osoby poszkodowanej, podlegać uwzględnieniu tylko wówczas, gdyby bez tego

pojazdu uszkodzony nie mógł funkcjonować, bądź gdyby pojazd ten był mu niezbędny do kontynuowania pracy zarobkowej wykonywanej przed wypadkiem. Zdaniem Sądu Apelacyjnego z uzyskanych: opinii z dnia 24 marca 1995 r. Zakładu Medycyny Sądowej w W. oraz opinii z dnia 2 grudnia 1995 r. Zakładu Medycyny Sądowej w P. nie wynikało bezwzględne wskazanie do posługiwania się samochodem inwalidzkim z uwagi na aktualny zakres powypadkowych następstw schorzenia narządu ruchu powoda. W szczególności opinie te nie sugerowały, aby niemożność korzystania z takiego pojazdu negatywnie oddziaływała na pogorszenie się zdrowotnego stanu narządu ruchu powoda. Równocześnie sugestie zawarte w obu tych opiniach o potrzebie korzystania z samochodu inwalidzkiego z uwagi na uciążliwe dla powoda i jego otoczenia schorzenie urologiczne, wymagające konieczności odbywania okresowych zabiegów urologicznych, nie stanowią uzasadnienia zasądzenia mu dochodzonej kwoty, ponieważ żądanie takie wykracza poza granice obowiązku odszkodowawczego z art. 444 § 1 KC. Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że powypadkowe inwalidztwo II grupy kompensuje przyznana powodowi renta inwalidzka wypadkowa z ubezpieczenia społecznego oraz uzyskiwana od pracodawcy renta uzupełniająca, które pozostawały poza zakresem sporu. Skoro powód jako inwalida II grupy jest niezdolny do wykonywania jakiejkolwiek pracy, to samochód osobowy nie przywróci mu zdolności do wykonywania zatrudnienia, a zatem pojazd inwalidzki nie stanowi również elementu kosztów przygotowania do innego zawodu, a także nie jest niezbędny do prowadzenia przez powoda działalności gospodarczej wypożyczania kaset video we własnym lokalu położonym obok miejsca zamieszkania powoda. Równocześnie dochodzona forma kompensaty nie ma uzasadnienia w aktualnym stanie zdrowia powoda, który ma możliwość samodzielnego poruszania się. Natomiast sama okoliczność, że posiadanie samochodu inwalidzkiego ułatwiałoby, ?podobnie jak ułatwia funkcjonowanie ludziom zdrowym@, codzienne funkcjonowanie oraz odbywanie zabiegów leczniczych i wizyt kontrolnych przez powoda nie uzasadnia powództwa odszkodowawczego z czynu niedozwolonego byłego pracodawcy powoda.

W kasacji powód podniósł zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego, a w szczególności art. 361 i 444 KC w związku z przepisami ustawy z dnia 9 maja 1991 r. o zatrudnieniu i rehabilitacji osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 46, poz. 201 ze zm.), przez odmowę uwzględnienia powództwa w sytuacji zwiększonych potrzeb spowodowanych jego kalectwem, konieczności leczenia i prób prowadzenia działalności gospodarczej, a także naruszenie przepisów postępowania przez przyjęcie, wbrew opiniom biegłych oraz decyzji administracyjnej o przyznaniu odpłatnego samochodu inwalidzkiego, że nie ma potrzeby korzystania z takiego pojazdu. Kasacja domagała się orzeczenia kasatoryjnego i zasądzenia kosztów postępowania w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest uzasadniona wobec naruszenia normy art. 444 § 1 zdanie pierwsze KC, który kreuje zasadę pełnej kompensaty szkody wyrządzonej czynem

niedozwolonym, stanowiąc, że w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Zdanie drugie przepisu art. 444 § 1 KC jedynie egzemplifikuje, a nie wyczerpuje, jak błędnie przyjęły to Sądy orzekające w sprawie, rodzaje i sposoby pełnej kompensaty szkody wynikającej z czynu niedozwolonego. Oznacza to taki dopuszczalny kierunek wykładni, że poszkodowany jest uprawniony do uzyskania z góry sumy potrzebnej na koszty leczenia, a jeżeli stał się inwalidą, także sumy potrzebnej na koszty przygotowania się do innego zawodu, co wcale nie wyczerpuje jego roszczeń o naprawienie wszelkich wynikających z następstw czynu niedozwolonego kosztów, skoro ustawodawca kreuje zasadę pełnej kompensaty szkody wynikającej z uszkodzenia ciała lub wywołania czynem niedozwolonym rozstroju zdrowia. Wynika to w szczególności z możliwości zasądzenia renty odszkodowawczej (w przypadku powoda - ugodzonej renty uzupełniającej inwalidzką rentę wypadkową z ubezpieczenia społecznego), a także możliwości przyznania poszkodowanemu odpowiedniej sumy zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę (art. 445 § 1 KC), której powód nie uzyskał. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy w tym składzie nie podzielił przywołanego przez Sąd Apelacyjny stanowiska zawartego w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1981 r. , I CR 455/80 (OSNCP 1981 z. 10 poz. 193), które wyrażone zostało w czasie patologicznego układu stosunków społeczno-ekonomicznych, w którym posiadanie samochodu osobowego wynikało z określonego udziału w systemie politycznym bądź było traktowane jako zgoła luksus, wykraczający poza granice obowiązku odszkodowawczego wyznaczonego treścią art. 444 § 1 KC. Tymczasem gramatyczna wykładnia tego przepisu obliguje zobowiązanego do naprawienia szkody do skompensowania wszelkich kosztów uzasadnionych i wynikłych z następstw czynu niedozwolonego, a zatem kreuje zasadę pełnej kompensaty szkody, która nie może podlegać ograniczeniu do świadczeń odszkodowawczych określonych jedynie w art. 444 § 1 zdaniu drugim KC.

Transponując przedstawiony układ prawny na podłoże faktyczne rozstrzyganego sporu należało mieć na uwadze, że powód, urodzony 6 lipca 1957 r., uległ w stosunkowo młodym wieku w dniu 24 kwietnia 1990 r. wypadkowi przy pracy, którego następstwa zdrowotne spowodowały zaliczenie go do II grupy inwalidów z powodu trwałych i postępujących powypadkowych ciężkich uszkodzeń narządu ruchu i układu moczowego. Powód - uprawniony do uzyskania naprawienia szkody obejmującej wszelkie wynikające z tego tytułu koszty (art. 444 § 1 zdanie pierwsze KC), już w dniu 22 czerwca 1992 r. uzyskał zaświadczenie z Wydziału Zdrowia Urzędu Wojewódzkiego w W., które przydziałało mu samochód inwalidzki (oprzyrządowany), z czego należało wywodzić potrzebę posługiwania się takim pojazdem przez niego. Na celowość korzystania z samochodu inwalidzkiego w okresie leczenia powypadkowych schorzeń narządu ruchu i konieczności systematycznego leczenia urologicznego wskazywały obie uzyskane w postępowaniu pierwszoinstancyjnym opinie medycznych instytutów naukowych. Wyrażona tam sugestia, że aktualny stan narządu ruchu nie stanowi bezwzględnej wskazania do posługiwania się takim

pojazdem, nie dyskwalifikowała przecież celowości posługiwania się przez powoda takim pojazdem, a przez to nie powinna prowadzić do przekreślenia takich uzasadnionych potrzeb powoda. Nie można przecież racjonalnie przyjąć, że dopiero chorobowa progresja prowadząca do pełnej utraty sprawności narządu ruchu poszkodowanego pracownika może uzasadniać jego żądanie przyznania samochodu inwalidzkiego. Pojazd taki jest aktualnie potrzebny do skompensowania ciężkich następstw wypadku przy pracy powoda, który podejmuje uprawnione próby aktywnego funkcjonowania w społeczeństwie poprzez prowadzenie działalności gospodarczej, wymagającej dysponowania środkiem transportu samochodowego. Dlatego zasądzenie sumy niezbędnej do jego nabycia mieści się w granicach wyznaczonej treścią normy art. 444 § 1 KC obowiązku odszkodowawczego pozwanego. W takich okolicznościach bezpodstawne i niestosowne było odniesienie czy też swoiste przyrównywanie przez Sądy orzekające w sprawie potrzeby korzystania przez ciężko poszkodowanego powoda z pojazdu specjalistycznego do sytuacji ludzi zdrowych, którym samochody osobowe zapewniają wygodę i ułatwiają życie. Powyższe prowadzi do wyrażenia poglądu, że obowiązek odszkodowawczy wyznaczony treścią art. 444 § 1 KC [...] obejmuje koszty nabycia samochodu inwalidzkiego niezbędnego dla prowadzenia leczenia i działalności gospodarczej przez pracownika ciężko poszkodowanego wskutek zawnionego przez pracodawcę wypadku przy pracy

Sąd Najwyższy wyrokował w sprawie kasatoryjnie z mocy art. 393¹³ KPC w celu określenia przy ponownym rozpoznaniu sprawy aktualnych możliwości i realnych kosztów nabycia przysługującego powodowi samochodu inwalidzkiego.

=====